

Pieter Twentlaan 16

Adres Pieter Twentlaan 16

Kadastraal F 7321

Wijk Landgoed De Paauw

Inleiding

Uit 1934 stammende ATELIERWONING is ontworpen door de Haagse architect Bart van Heijningen in opdracht van en in samenwerking met de kunstschilder Roeland Koning (1898–1985).

Het pand is gebouwd in de periode dat de Wassenaarse Bouwmaatschappij op het oostelijk deel van landgoed De Paauw, met name vanaf de jaren '20 van de 20ste eeuw, bouwkavels uitgaf. Het op een rechthoekige kavel gevel pand is beeldbepalend gelegen doordat het aan de noord- en westzijde grenst aan een vergraven uitloper van de waterpartij van het landschapspark van De Paauw.

Uitgangspunt van het ontwerp is geweest een ruime representatieve hal op de begane grond, die tevens dienst kan doen als expositieruimte en een relatief groot atelier op de verdieping dat dient als werkruimte. Kenmerkend daarbij is het grote daklicht aan de noordzijde dat zorgt voor de gewenste lichtinval. Verschillende onderdelen zijn uitgevoerd door Koning zelf (plafondschilderingen), terwijl Albert Termote de stichtingssteen ontwierp. Als zodanig is sprake van een "gesammtkunstwerk". De opdrachtgever Roeland Koning (1898–1985) was kunstschilder. Hij volgde de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten te Amsterdam, was lid van de schildersvereniging Sint Lucas te Amsterdam en richtte de maatschappij "Rembrandt" op (later Nederlandsch Kunstgenootschap) met Cees Bolding en Max Nauta. Koning was ook lid van Arti & Amicitiae en Pulchri Studio.

Koning woonde gedurende enige jaren in Egmond aan Zee maar verhuisde in 1934 naar Wassenaar. Dit past binnen de traditie van kunstenaars van die tijd als leden van de Bergense school en Jan Sluyters, die trokken naar kustplaatsen en het platteland om inspiratie te zoeken.

Aanvankelijk liet Koning zich leiden door het expressionisme van Vincent van Gogh en het vroege werk van Piet Mondriaan. Al snel kwam daarbij de belangstelling voor het werk van de Vlaamse primitieve als Gustav de Smet en Le Fauconnier. In zijn latere werk overheerst het expressionisme en hij hanteert daarbij een bredere penseelstreek.

Koning heeft een omvangrijk oeuvre nagelaten en is met name bekend vanwege zijn portretten. Ook maakte hij stadsgezichten, stillevens, figuurstukken en Bijbelse taferelen. Hij werkte in verschillende technieken en maakte behalve schilderijen ook wandschilderingen, mozaïeken glas in loodramen (o.a. Johannes op Patmos in de gesloopte Zijllaankerker), boekillustraties, houtsneden (in gedichtbundels), linoleumsneden, etsen en kalligrafie. De kracht bij zijn portretten ligt vooral in het feit dat Koning zich goed wist te verplaatsen in de psyche van de persoon. Werk van hem is onder meer te vinden in de kunstcollectie van de gemeentes Wassenaar (Het plein), Rotterdam (havenserie) en Delft (gemeentebesuur), het Koninklijk Huis, het Rijksprentenkabinet te Amsterdam en het Stedelijk Museum Arnhem.

De Haagse architect Bartholomeus van Heijningen (1894–1983) volgde ondermeer tekenlessen aan de Academie voor Beeldende Kunsten en voltooide zijn architectenopleiding aan de Technische Universiteit te Delft. Sinds 1926 was hij als zodanig werkzaam en ontwierp hij onder andere de Valkenboskerk te Den Haag (1929), de atelierwoning voor Roeland Koning (1934) en een landhuisje te Epe (1941). Na 1945 legde hij zich vooral toe op restauraties (N.H. kerk te Rhoon, stadhuis IJsselstein, Oud katholieke kerk te Den Haag) maar ontwierp ook de Gereformeerde Pauluskerk te

Rotterdam. Zijn ontwerpen passen binnen de bestaande bouwtradities van onder meer de Delftse school, dat ook tot uitdrukking komt bij zijn ontwerp voor Pieter Twentlaan 16. Centraal is hier het ontwerp van het interieur waar het exterieur een afgeleide van is, hetgeen ondermeer blijkt uit de plaatsing van de vensters.

Vriend en beeldhouwer Albert Polydor Termote (1887–1978) ontwierp de stichtingssteen voor het huis. Geboren in België, studeerde hij aan de Academie in Gent en later net als Koning aan de Rijksacademie in Amsterdam. Zijn monumentale werken zijn veelal in steen of brons uitgevoerd. Enkele bekende beelden zijn Sint Willibrordus (1939, Janskerkhof te Utrecht), Karel de Grote (1960, Keizer Karelplein te Nijmegen), Radiomonument (1935, Stadswandelpark te Eindhoven). En verder het ruitersstandbeeld Corbulo (Prins Bernhardlaan te Voorburg) en het beeld van rechtsgeleerde Cornelis van Bijnckershoek (1938, Kazernstraat te Den Haag).

Omschrijving

Vrijstaand woonhuis, bestaande uit begane grond en verdieping en zolder onder een asymmetrisch zadeldak waarvan de nokrichting evenwijdig staat aan de weg. De gevels zijn opgetrokken uit grauwe baksteen in Noors verband. Van de gevelopening, die asymmetrisch over de gevels zijn verdeeld, worden de meeste gedekt door segmentbogen. De vensters van verschillend formaat zijn overwegend openslaande ramen met roedeverdeling waarbij die van de begane grond voorzien zijn van kunststof en derhalve voor de bescherming van ondergeschikt belang.

Het dak wordt gedekt door gesmoorde (verbeterde) Hollandse pannen en één schoorsteen op het zuidelijke dakschild. De in hout uitgevoerde dakgoten worden ondersteund door gootklossen. De voorgevel (zuid) heeft iets uit het midden een grote gevelopening, waarvoor een uitgebouwd entreepoortaal is geplaatst. Deze is vervangen door kunststof en valt buiten de bescherming. Rechts van de entree is een natuurstenen stichtingssteen van Albert Termote, bestaande uit een bas-reliëf van een paardrijdende ridder, voorstellende de “razende Roeland”, het jaartal 1934 in Romeinse letters en de signatuur “AT”.

Op de verdieping steekt eveneens iets uit het midden een tweedelig venster, voorzien van twee vierruits openslaande ramen door de goot. De rechter zijgevel (oost) is een asymmetrisch topgevel met, verspreid over de gevel, enkele vierruitsramen op begane grond, verdieping en zolder. Tevens bevindt zich rechts in de gevel een entreedeur naar de keuken met twee zijlichten. Links daarvan bevindt zich een iets hoger geplaatst smal dubbel vierruitsraam.

De linker zijgevel (west) is eveneens een asymmetrisch topgevel met enkele grotere, roedeverdeelde vensters van verschillend formaat, met name ter plaatse van de woonkamer en het atelier. Links iets uit het midden bevindt zich op de begane grond een roedeverdeelde deur met rechts een twaalfruits raam, die gedekt worden door een iets uitspringende luifel met daarvoor een bestraat terras. Rechts daarvan bevindt zich een negenruits raam en een vierruits raam. Ter plaatse van het atelier op de verdieping bevindt zich iets rechts van het midden een achtruits deur met links daarvan een driedelig zesruits raam. Rechts van de deur bevindt zich een rondruits traplicht, ontworpen door Roeland Koning en voorzien van gekleurd glas-in-lood, voorstellende een drietal springende herten.

De zolderverdieping is herkenbaar aan de twee vierruits ramen. De achterzijde, met een klein vierruits (keuken)raam op de begane grond, valt met name op vanwege een groot samengesteld daklicht van het atelier dat de gootlijsten doorbreekt en de dakhelling volgt. Links tegen de achtergevel is een kleine houten (vernieuwde) aanbouw onder een lessenaarsdak geplaatst en oorspronkelijk bestemd als fietsen- en kolenhok.

Interieur

Kenmerkend voor de gehele inrichting van het huis zijn de stalenbuizen frames die fungeren als ophangstelsel voor de schilderijen, gedeeltelijk opgehangen aan grote ringen.

Van de vrij smalle rechthoekige plattegrond wordt het voorste deel van de begane grond ingenomen door een relatief ruime hal die tevens fungeert als expositieruimte. In de noordwest hoek bevindt zich een sierlijke trap met een kwart, uitgevoerd met een stalen buizen balustrade (verwarmingsbuizen). De trap wordt ter hoogte van het kwart verlicht door bovengenoemd ronde glas-in-lood raam. Het bordplafond met een ruitvormig houten zilverkleurig raamwerk, is uitgevoerd met een eveneens zilverkleurig decoratief patroon met geometrische bloem- en fruitmotieven. Deze komen ook voor op het plafond van de overloop. De tegelvloer heeft een decoratief patroon dat afgewisseld wordt door kleine gekleurde stenen. Het entreeportaal is afsluitbaar door een stalenwand die met een katrol te bedienen is.

Achter de hal ligt de woonkamer waartegen de zuidmuur een marmeren schouw zit met kolenhaard, geflankeerd door een ingebouwde kast en een vaste bank waardoor een kleine "inglenook" is ontstaan. In de daarachter gelegen keuken met kooknis staat een houten vaste vierdelige keukenkast die nadien deels is uitgevoerd als vitrinekast en die de keuken verdeelt in een werk- en eetgedeelte. Op de verdieping bevindt zich aan de noordzijde het atelier dat het grootste deel van de hele verdieping beslaat. Het is hier afgetimmerd met een rechthoekig raamwerk in schoon uitgevoerd latwerk.

Aan de noordzijde, ter plaatse van het grote stalen daklicht, bevindt zich een brede vaste bank met aan weerszijden vaste ladekasten voor schildersmateriaal. Aan de oostzijde is een rechthoekig podium geplaatst. Aan de zuidzijde is de entree ingebouwd in een tot het plafond doorlopende vaste open kastwand, waarvan het benedendeel is uitgevoerd als boekenkast. Ook in het atelier bevindt zich het buizen ophangstelsel voor de schilderijen.

Waardering

Het woonhuis is van algemeen belang vanwege de cultuur- en architectuurhistorische waarde als een typologisch goed herkenbaar voorbeeld van een vrijstaande atelierwoning uit het tweede kwart van de 20ste eeuw dat als gesamtwerk is ontstaan tussen opdrachtgever/kunstschilder en architect.

Het pand is van cultuur- en architectuurhistorisch belang omdat het een goed voorbeeld is uit het oeuvre van de Haagse architect Bart van Heijningen met onderdelen ontworpen door beeldhouwer Albert Termote en schilder Roeland Koning.

Het pand is cultuurhistorisch van algemeen belang als atelierwoning van de Wassenaarse kunstschilder Roeland Koning, die een belangrijke plaats inneemt in de schilderkunst van Wassenaar en daarbuiten.

Het pand is redelijk gaaf wat betreft de hoofdvorm, het materiaalgebruik en de detaillering van het exterieur en bijzonder gaaf wat betreft het materiaalgebruik en detaillering van het interieur.

Het pand is beeldbepalend gelegen aan de waterpartij van landgoed De Paauw aan de rand van het villapark.

Literatuur:

- E. Janson, Uit de geschiedenis van Wassenaar, Den Haag, 1980.
- S. van der Land, Schildersleven: Roeland Koning aan het werk en aan het werk, 1978.
- F.P. Huygnes, Roeland Koning, schilderijen en tekeningen 1917-1969, tentoonstelling Stedelijk Museum de Lakenhal, Leiden 7 juni-13 juli 1969.

- W. Prins, Roeland Koning 70, expositie van zijn werk in de Lakenhal, in Finale 14-06-1969.
- F. Leeman, Portretten van Roeland Koning, Leidsch Dagbald 12-06-1969.
- Het landhuis op de hoogte, mei 1941, nr.5.
- B. van Heijningen, Het heilige geesthofje te 's-Gravenhage, 1936. □ Oud Archief Wassenaar.

situatie augustus 2012